

adversarios. Exsistente autem priore conditione manifestum est quod sibi soli homo lapsus aut iacturas in hac pugna imputare debet. Iam quoad tertium, divinae perfectiones quae sunt sapientia, potentia et bonitas speciali modo manifestantur si qui est natura superior et fortior per inferiorem et debiliorem Deo protegente et adiuvante vincatur; haec porro manifestatio pars est non minima divinae gloriae: praesto est igitur ex ipsa divina gloria quae finis est operum divinatorum ratio cur permittat Deus spiritus malos ea agere adversus homines.

2° Quod spectat ad physicam vexationem, advertendum est 1° hoc esse malum physicum quod Deus non solum permittere, sed et velle potest (Cf. locum citatum in Theologia). Advertendum est 2° malum physicum hominis non semper esse poenam, ideoque posse illud intendi recte a Deo etiam citra culpam hominis ob bona praestantia quae exinde nata sunt emergere. 3° Malum poenae exigere posse Deum ab homine omnibus mediis proportionatis quae sunt in sua potestate. Malum rursus simpliciter physicum, quod potest infligere Deus, potest quoque iis mediis adhibitis infligere quae sunt in sua potestate, et humanae dignitati non repugnant. 4° Si humanum genus libere peccaverit consentiendo spiritui malo, ratio specialis obtinet cur eo veluti tortore utatur Deus ad puniendos homines, vel ad eorum virtutem exercendam; illi enim spiritui homines quodammodo se subiecerunt: idcirco in hac saltem hypothesis non violatur humana dignitas si malo spiritui vexandus homo permittatur. Itaque ex his constat quod certis conditionibus exsistentibus licet Deo permittere et velle quod homines a malis spiritibus physice vexentur.

CAPUT III.

De Phaenomenis iis quae a malis spiritibus sunt repetenda.

Quoniam phaenomena sunt res in facto positae, quaestio primum agenda videtur historica, sint nec ne vera quae de huiusmodi phaenomenis frequenter narrantur. Verum si indoles proprie Philosophiae spectetur, quae rerum essentias considerat, liquet supersedere eam posse huic quaestioni, ipsique licere hypothetice tantum ea phaenomena accipere: hoc enim pacto ipsius phaenomeni essentiam, et causam quam exigit investigare ac assequi Philosophia potest, non secus ac si exsistentia facti certa foret. Conclusio proinde philosophica haec esset: talia phaenomena talem postulant causam: si haec phaenomena exsistunt, haec causa quoque exsistit: tum si scientia critica, critica inquam non physica, demonstret vere ea phaenomena contigisse aut contingere, certitudo hypothetica exsistentiae illius causae eiusque causalitatis transibit in absolutam. Quocirca nobis non est in animo quaestionem hanc historicam data opera tractare, philosophos enim agimus non historicos; haud possumus tamen nos temperare a tradenda methodo quae ab hac quaestionem versantibus adhibenda est: id enim docere ad Philosophum spectat, et in hac re a bonis etiam viris cetera doctissimis peccatur. Sit itaque

THESIS XII^a

Quaestio an vere contigerint et etiamnum contingant phaenomena ea quae mesmerismo aut magnetismo asseri solent, testium auctoritate definienda est, ita ut praepostere eius solutionem sibi vindicent scientiarum physicarum periti.

DECLARATIO. Adverte quid sit illud quod quaeritur. Phaenomena plura ex his confuso quodam modo accepta contingere

nemo negat qui rationis sit compos; videnter enim: at sunt qui velint ea non nisi secreto cuidam artificio praestigatorum mediis naturalibus utentium deberi, quo deficiente artificio nihil reapse unquam contingere; alii e contrario contendunt talia phaenomena accidere absque ullo secreto artificio et fraude eorum qui illa edere dicuntur. Iam vero id, de quo quaestio instituitur an contingat necne, est factum istud, nempe phaenomena huiusmodi edita sine artificio et fraude praestigatoris. Quod si verum sit, reliqua est quaestio cuinam causae tribuenda sint ea phaenomena, an aliquibus causis naturalibus licet non cognitis ab iis qui factum spectant, an alicui causae praeternaturali sive supernaturali.

DEMONSTRATIO I. PARTIS. In phaenomeno quod contingit duo distinguenda sunt, primum quod heic et nunc contingat, sensibusque adstantium usurpetur; deinde eius propria essentia vel natura, quid nempe in se sit, seu quam causalitatem exigat. Porro cum primum in quaestionem venit, proponitur simpliciter quaestio facti, eaque expediri potest nondum soluta alia quaestione: possum enim certo cognoscere rem aliquam esse, licet quid proprie ipsa sit ignorem. Iam vero ea quam diximus institui circa phaenomena mesmerismi aut magnetismi est quaestio facti. Nam id quod videtur seu apparet factum est, defectus quoque artificii seu fraudis factum est sive ad factum revocatur: ideoque cum quaeritur an talia phaenomena contigerint aut contingant, quaestio facti instituitur. Atqui modus proprius solvendae quaestionis facti cui nos praesentes non fuimus; est usus auctoritatis testium: ergo.

Neque testes nos docere debent naturam facti, id per nos ipsos secundum rationis regulas diiudicare debemus; sed testes testificatione sua factum quod se praesentibus contigit, nobis sistunt praesens, quo posito quemadmodum de facti natura quisquis sapiens qui praesens fuisset, iudicium potuisset ferre, poterit pariter sapiens accipiens factum a testibus.

Quocirca inepti sunt qui in miraculis et huiusmodi

mirabilibus eventibus reiiciunt auctoritatem testium nisi sapientes hi fuerint versatique in scientiis naturalibus, eo putido sophismate freti quod nequeat testari contigisse aliquid miraculosum seu supra vires naturae qui easdem vires ignorat; quod est vitium ignorationis elenchi. Nam non hoc est munus testis ut nos doceat eventum fuisse miraculosum aut naturalem, sed tantum factum ipsum refert; cuius vero naturae sit investigabunt periti: nec nos credimus testibus contigisse miraculum, sed factum credimus: quod vero miraculum sit, vel opus naturae nos ipsi iudicamus.

Neque ut factum testificatione alicui constet opus est ut ipsi prius prioritate saltem naturae certa sit positive possibilitas eius, sed satis est quod ei non sit simul certa impossibilitas. Id quidem necessarium est, quia sive ex errore sive ex rei veritate iudicet quis cum certitudine aliquid esse impossibile, nequit ita iudicans affirmare simul illud esse, credens autem factum, illud assensu suo affirmat. Existente autem ea habitudine mentis ut solum dubitet de possibilitate rei, per cognitionem facti determinatur affirmatio possibilitatis: quod enim est, certe potest esse (Cf. Th. XXVIII, Cosm.) Ceterum notitia haec possibilitatis est quidem conditio ut factum testificatione constet, sed non est elementum eius demonstrationis. Ad nostram vero quaestionem quod spectat, manifestum est absque ratione negari possibilitatem talium phaenomenorum, imo certa ratione constare eorum possibilitatem; quod liquet ex dictis in capitibus praecedentibus.

Et re quidem vera cognitio historica facti vel per propriam experientiam, vel per testificationem aliorum, fundamentum est notitiae certae legum physicarum quae inductione ope experientiae deteguntur: quocirca qui factum aliquod, quod vel experientia propria vel aliorum manifestum sit, ideo negat quia legibus physicis sibi notis adversatur, is fundamentum diruit cui ipsa sua certitudo earundem legum innititur. Cur enim eas certo tenes nisi quia certa experientia praecessit? Ex quo consequitur certitudinem experientiae priorem esse et independentem a notitia legum;

ideoque ius habere disputantem ut, seposita quaestione de rei natura, quaestio facti dirimatur propriis argumentis scilicet historicis.

DEMONSTRATIO II. PARTIS. Quaestio facti est quaestio historica, quae ad normas critices exigenda est: atqui scientia physica et quaevis alia scientia naturalis non sunt scientia critica; ergo non spectat ad eas iudicium de veritate huiusmodi phaenomenorum. Non est ergo cur Physici sibi arrogant ius iudicandi in hac quaestione; haec enim non est quaestio physica, sed historica. Physica quaestio erit an secundum virium physicarum leges explicari possit factum: quod si nequeat, vel physici ignorent, non ideo factum est negandum ut quidam stultissime faciunt, qui solas materiae vires in universo mundo agnoscunt.

Corollarium 1.^m Ergo inepte postulatur ut inquisitioni historicae facti praemittatur hoc principium, scilicet *illud factum non esse admittendum quod legibus physicis adversatur*; nam 1° id supponit nullas alias esse vires praeter vires corporalis et sensibilis naturae, quod falsum est: 2° peccatur contra logicam, quae exigit ut a notis ad ignota progressus fiat, non vicissim, experientia autem tum propria tum etiam aliorum notior est quam lex physica; atque eadem exigit ut quod fundamentum est certitudinis legum physicarum independenter ab ipsis possit et debeat demonstrari.

Corollarium 2.^m Pessime ratiocinantur qui ita statuunt: *inter testes affirmantes aliquod factum, et naturam illud negantem, adhibenda est fides naturae, est scilicet negandum factum.* Eatenus enim dicitur natura aliquod factum negare quatenus illud adversatur legibus physicis. Iam vero cum factum aliquod testificatione constat, id quod natura negat, est hoc tantum, se nempe posse illud producere; idcirco si idonea sit testificatio, consequens istud est colligendum: *factum quidem contigit, sed non viribus naturae.*

Nolumus tamen dicere quod oppositio facti narrati cum certis legibus naturae non sit frequenter prudens motivum suspendendi saltem assensus; nam huiusmodi facta non con-

tingunt ordinarie, et locus est pluribus imposturis. At negamus ipsam oppositionem cum naturae legibus esse sufficiens motivum negandi factum cum historice demonstratum sit eo modo quo cetera facta demonstrari debent, atque negamus quaestionem facti expediri non posse nisi prius solvatur quaestio an illud sit naturaliter possibile.

Ceterum ex eo simpliciter quod res sit praeter ordinem naturae non bene colligitur facilius esse quod testes erraverint in apprehensione facti; nam potius ex eo quod res sit extraordinaria et inexpectata difficilius evadit error; tunc enim non ex habitudine et citra reflexionem iudicant homines ut fieri contingit in assuetis et expectatis, sed potius contra habitudinem et cum reflexione quae naturaliter excitatur ipsa rei novitate. Sed ratio suspendendi assensum in haec phaenomena donec res sit eliquata, sive dubitandi an res sine praestigiis acta sit, ea est quod facile multi sunt impostores, vel qui incautos spectatores decipiant, vel qui falsa referant.

Corollarium 3.^m Ineptissimi sunt qui protestantes se nolle vera miracula negare contendunt simul fidem non esse adhibendam quibusvis testificationibus asserentibus phaenomena magnetismi aut spiritismi eo quod vires physicas naturae ipsa superant: quamvis tamen illa inter opera mala non recenseant. Certitudo enim miraculorum illi eidem secundum speciem testificationi innititur quae in hac quaestione adhibetur; et quamvis quaedam miracula divina quoque revelatione constant, tamen id primo non est omnibus commune; deinde et illorum demonstratio contra incredulos testificationi hominum innititur. Contradicunt ergo sibi ipsis hi philosophi. Contradictionis quidem notam effugerent, si docerent phaenomena magnetismi a causa bona esse non posse, negarentque ullam causam praeternaturalem esse praeter Deum; etsi enim id falsum sit, tamen in hac hypothesis eorum affirmatio et negatio non forent de eadem re. At cum velint ea opera esse bona, contradictio manet. Itaque alterutrum de duobus; vel dicant ea esse opera mala et ab iis abstinendum, vel recepta certitudine miraculorum, non

negent phaenomena magnetismi, eo quod naturae vires eis impares sunt.

THESIS XIII^a

I Praemissa historica notitia phaenomenorum quae sub magnetismo, ut aiunt, animali, aut spiritismo continentur, affirmamus II quod ut iudicium feratur de eorundem natura a) non solum seorsim, sed et praecipue collective consideranda sunt, b) non solum ipsum factum, sed conditiones ut factum sit, et modum quo fit spectare oportet: idcirco III eas omnes explicationes horum phaenomenorum reiiciendas esse quae horum rationi reddendae impares sint.

DECLARATIO I. PARTIS. Omissis primis phaenomenis quae ab ipso Mesmero auctore aut potius restituto huius artis sub initium obtinebantur, potissimum phaenomenum magnetismi animalis quod plura et differentia sub se continet, est somnambulismus magneticus. Quae vero phaenomena per ipsum generatim producuntur ad haec capita possunt revocari. 1° Totalis oblivio in consequente vigilia eorum quae in somnambulismo acciderunt. 2° Completa insensibilitas quoad omnes quantumvis vehementes impressiones externas, at simul expedita facultas ad sentiendum aut percipiendum vocem, aut gestus, aut levissima alia signa illius qui somnum induxit, aut alterius cum quo et patiente sit ab illo instituta communicatio. 3° Transpositio sensuum, ut nempe patiens legat librum occipiti aut dorso impositum; atque status lucidus, ut nempe liber ante positus legatur, velatis tamen oculis. 4° Explicatio portentosa intelligentiae, quae instructam statim se prodit penitissimis cognitionibus scientiarum difficiliorum prius ignotarum. Tum usus linguarum non prius auditarum, et solutiones problematum ipsis peritissimis imperviae. 5° Intuitio eorum quae in proprio organismo contingunt, ut vel minima inordinatio et levissima mutatio percipiatur. 6° Cognitio morborum quibus afficiuntur illi qui cum somnambulo communicant; ac cognitio remedium quae idonea sint morbis propriis et aliorum eu-

randis. 7° Praevisio eventuum quorundam futurorum, visio rerum maxime distantium, manifestatio occultorum. 8° Divinatio cogitationum alterius. 9° Obedientia somnambuli voluntati agentis ut ille faciat quod hic praecipit, etsi huius voluntas nullo exteriori signo prodatur; atque hinc plena subiectio intellectus et voluntatis patientis voluntati agentis, ut iste eos actus excitet, refraenet, dirigat et dissipet pro lubitu. 10° Subiectio somnambuli etiam post somnambulismum agenti ita ut hic voluntate sua possit illum in somnambulismum iterum inducere etiam distantem et ne cogitantem quidem.

Adde operationi quae appellatur magnetica obnoxias esse res quoque inanimatas, ut arbores, annulos, vasa, aquam et huiusmodi, in quae fluidum magneticum, ita enim explicant, condensatur, et per quae veluti media deferentia vim magneticam effectus magnetici exeruntur in eas personas quae illas res attingunt.

Phaenomena spiritismi alia spectant ad *manifestationes* spirituum, alia ad *communicationem* cum eis. Priores generis haec sunt 1° vis occulta movens, cohibens, elevans corpora gravia praeter modum consentaneum legibus naturae, hinc actio mensarum in gyrum, translatio, elevatio. 2° Splendores multiplices in obscuro effulgentes citra ullam causam naturalem cognitam: 3° strepitus sonique cuiusque generis, suavissimi vocales concentus et harmoniae quin ulla persona appareat quae haec edere valeat. 4° Ictus editi in solum, in parietes, in mensas, in aera quoque, ab invisibili causa, atque nutus, ut ita dicam, mensarum, pede suo pulsantium solum. 5° Inordinatio actuum organicorum atque spiritualium, ut stupor improvisus membrorum, respiratio interrupta, sensationum suspensio, perceptiones incertae, libertas impedita.

Communicatio cum spiritibus obtinetur per mediatores. Multiplex est modus. 1° Mediatores quidam sunt *audientes*, qui scilicet spiritus audiunt, et cum ipsis sermone vulgari confabulantur. 2° Alii sunt *videntes* qui spiritus intuentur sub forma humana, saepe veluti aetherea ac evanida, iden-

tidem crassa et corpulenta. 3° Alii sunt *scribentes* manum irresistibiliter ductante spiritu. 4° *Interpretes* sunt qui ictus aut motus ex conventionem factos interpretantur (cf. *Civiltà Cattolica*. Serie V. Volume XI. pag. 175 segg. atque scriptores ibi citatos).

Phaenomena huiusmodi vere accidisse et accidere ut certum sumimus propter demonstrationem quam in hac quaestione plurimi docti viri accuratque observatores tradiderunt. Neque certitudinem hanc labefactare valet non infrequens quae subrepat impostura circulatorum; nam non contendimus omnia quaecumque narrantur ad magnetismum vel spiritismum spectare, sed generatim plurima; quae certissimis testificationibus ita muniuntur, ut fraudis et imposturae suspicio sit impossibilis. Ceterum fraus quae veritatis personam induit veritatem esse ac ipsam antecessisse testatur. Si quis vero in dubium vocare velit horum factorum veritatem, nolimus cum eo litigare ipsum reiicientes ad criticos; sed nostras conclusiones hypothetice accipiat; quod inquisitioni philosophicae satis est.

DEMONSTRATIO II. PARTIS. Constat 1° phaenomena somnambulismi frequenter vel omnia, vel plura ex his simul contingere; ita ut certe singula cum singulis coniuncta appaerint. Constat 2° phaenomena magnetismi, si comparentur cum phaenomenis causarum naturalium id proprium habere ut nullo ambitu causarum naturalium concludantur, sed vagentur intra species plurium diversarumque causarum, ut proinde solus magnetismus possit quod plurimae eaeque oppositae physicae causae seorsim valent. Constat 3° quod etsi ab initio plures conditiones ex parte subiecti tum agentis tum patientis sive necessariae sive opportunae magis his phaenomenis producendis requisitae fuerint, concesserunt tandem omnes nullam esse reapse conditionem physicam qua subiectum agens aptum ad agendum, et patientis aptum ad patiendum constituatur, sed phaenomena eadem produci deficientibus omnibus physicis conditionibus in quibus alia vice producta sunt, ac aliis prorsus existentibus conditionibus. Sunt scilicet phaenomena nulli speciali

physicae conditioni alligata. Constat 4° quod licet a principio quaedam extrinsecae operationes, ut applicatio manuum corpori patientis, aut manuum sursum deorsum circa corpus patientis repetita deductio habitae sint veluti causae necessariae ad productionem effectuum (dicebatur enim per ipsas communicari fluidum magneticum quod causa sit phaenomenorum), convenit tamen facile deinceps inter omnes nullam actionem extrinsecam necessariam esse, sed sufficere ad hoc ut phaenomena haec existant imperium voluntatis vel voce aut scripto expressum, vel etiam sola interiore locutione prolatum: et sane frequentissime hoc modo phaenomena producta sunt. Scilicet sola efficacia voluntatis obtinentur phaenomena somnambulismi, sive obtinetur, ut aiunt, communicatio fluidi magnetici ab agente in patientem, a quo fluido ea phaenomena efficiuntur, et obtinetur eiusdem fluidi subtractio a patiente. Unde quemadmodum solius voluntatis efficacia somnambulismus inducitur, ita eadem desinit.

Porro haec quae de somnambulismo dicta sunt, de phaenomenis quoque spiritismi constat esse dicendum. Imo non solum somnambulismi phaenomena simul frequenter contingunt, et pariter spiritismi, sed obtinentur etiam simul utriusque phaenomena.

Iam vero quoniam horum phaenomenorum causa aliqua certe existit, ut vera eorumdem causa detegatur oportet habere rationem characterum qui proprii sunt ipsorum. A causa enim pendet effectus non abstracte spectatus sed in concreto, et modus quo fit res in ipsa causa rationem sui habet, unde ex diverso modo agendi causarum differentia oritur. Igitur ut productio horum phaenomenorum explicetur, oportet eam indigitare causam quae valeat haec phaenomena qualia reapse contingunt, et eo modo quo contingunt producere. Nimirum ea afferenda est in medium causa, quae 1° una cum sit valeat omnia huiusmodi phaenomena vel seorsim, vel simul quoque producere; quae 2° valeat producere simul phaenomena, quae a pluribus causis naturalibus diversis et oppositis solent proficisci; quae 3° nulla certa conditione physica agendi constringatur; quae 4° absque ulla

extrinseca applicatione agentis physici ad passum, et absque ullo medio physico, sed solo nutu voluntatis effectus existat. Sane oportere facere satis his conditionibus manifestum est. Etenim 1° exigitur ut una causa sit omnium phaenomenorum; nam ipsa producuntur omnia solo imperio eiusdem voluntatis, absque exigentia alicuius certae physicae conditionis, et simul; id porro ostendit causam unam esse saltem secundum speciem, quod nobis est satis. Quod et propugnatores magnetismi animalis et spiritismi fatentur qui non plures diversasque causas phaenomenorum, sed unam communem designare satagunt. Exigi autem iure 2° quod causa cui in acceptis referuntur haec phaenomena, valeat producere effectus qui proprii sunt diversarum et oppositarum causarum naturalium, evidens est, quia talia sunt phaenomena magnetica. Eadem ratione manifestum est exigi merito id quod 3° loco posuimus. Nec minus evidens est exigi 4° ut ea indicetur causa quae absque ulla extrinseca operatione sive agentis, sive patientis sola intercedente voluntate effectus producitur, sive haec causa dicatur esse activitas animae, sive fluidum quoddam motum a voluntate, sive quid aliud, de hac enim re modo non disputamus; namque hic est modus agendi huius causae.

Quae cum ita sint, liquet quod ad iudicium ferendum de causa horum phaenomenorum, *a*) ipsa non solum seorsim, sed praecipue collective sunt consideranda: h. e. non unum aut alterum, sed omnia spectanda sunt, invicemque componenda, atque eorum synthesis, cum habet locum, ratio est habenda; quia cum constet eos effectus ab una causa procedere, ut demonstravimus, et notio causae ex suis effectibus petatur non his aut illis tantum spectatis sed omnibus simul, eorumque diversa synthesis, nequit haberi vera notio causae horum phaenomenorum nisi collective etiam considerentur. Liquet *b*) quod habenda est ratio modi quo effectus isti producuntur, et non exigentiae alicuius certae physicae conditionis pro productione effectuum; hi enim characteres proprii huius activitatis et horum effectuum certam causam postulant.

DEMONSTRATIO III. PARTIS. Quod hac parte affirmamus sequitur ex praecedenti. Quocirca plures hypotheses adhibitae ad haec phaenomena explicanda sunt reiiciendae. Nam omissis quibusdam hypothesis quae solum pro aliquorum phaenomenorum explicatione proferuntur, praecipuae hypotheses quae excludunt operationem agentis praternaturalis huc revocantur: nempe vel causa horum phaenomenorum est imperium efficax voluntatis, vel est quaedam occulta vis animae vel est quoddam fluidum vitale existens in corpore quod a voluntate immediate, vel mediante activitate physica animae expellitur a corpore agentis, et inducitur in corpus patientis; quod fluidum magneticum dici consuevit. Atqui prima hypothesis est absurda: voluntas enim quae solo imperio agit ad extra, et efficit quod vult, non est nisi voluntas infinita, ut probabimus in Theologia cum agemus de divina omnipotentia. Pro spiritu autem finito non perinde est velle ac facere, ut universa experientia docet; sed eatenus spiritus volens aliquid facit, quatenus existente actu voluntatis alicuius rei determinetur quaedam vis naturalis hominis ad agendum. Ita existente voluntate intelligendi ideo existit intellectio quia vis intellectiva adest quae determinatur ad agendum, et actum elicit. Sed etsi existat voluntas volandi usque ad astra, volatus non fit quia vis volandi deest. Determinatio autem unius facultatis per aliam ex eo dependet quod omnes facultates sint eiusdem subiecti, et sint invicem subordinatae, unde volens spiritus agere utique agit, at non voluntate agit, sed facultate propria pro illo actu.

Altera hypothesis pariter est absurda. Agitur enim heic de actione transeunte qua alterum subiectum modificatur. Activitas vero finita ad extra agens exigit coniunctionem agentis et passi (O. Th. XIX); et ideo activitas quaelibet animae, ut in corpus alterius agat, postulat aliquod physicum medium, quod ab ea moveatur, et quo immutare valeat subiectum extrinsecum. Si autem sit sola vis animae; ipsa erit vis immanenter agens, et redibit ad voluntatem imperantem, quam iam exclusimus.

Tertia hypothesis quoque absurda est; sive spectentur

effectus qui huic fluido asserendi forent, sive spectetur modus quo ab agente moveri et regi deberet.

Sane inter huiusmodi effectus, ut ex eorum enumeratione superius facta liquet, est explicatio portentosa intelligentiae, ut res abditae, distantes, et status interior corporis tum proprii, tum aliorum cognoscantur; terminis propriis singula organa, earumque affectiones significantur ab iis qui huiusmodi res penitus ignorabant, novarumque linguarum antea prorsus incognitarum expeditus usus habeatur: tum facultas communicandi cum agente ut eius imperio licet interius manenti pareatur, et similia. Iam vero evidens est huiusmodi facultates per fluidum aliquod communicari homini non posse; ens enim materiale non nisi materiales effectus edere valet: huiusmodi autem vires ad ordinem intelligibilem et spiritualem spectant.

Quod pertinet ad modum quo fluidum istud movendum et regendum esset ab agente, dato quod existat tale fluidum, et existat in homine vis illud movendi sub imperio voluntatis, advertendum est quod huiusmodi fluidum non solum subest imperio et potestati hominis dum versatur in proprio corpore, sed 1° proiicitur extra corpus, atque ita 2° ut in certum terminum etiam valde distantem sola animae activitate dirigatur, et in corpus patientis inducatur: atque 3° existens quoque extra corpus agentis et ab eo distans subsit non secus ac prius eius imperio, ita ut ad nutum ipsius ab eo corpore cui infusum est recedat. Atqui 1° absque ulla ratione asseritur homini vis proiiciendi extra corpus suum fluidum vitale: 2° absurdum est quod fluidum existens extra hominem subsit animae potestati quae illud dirigat quo vult, et expellat a corpore alterius; nam in hac hypothesis non est amplius locus ulli vi physicae animae quae non applicatur fluido, sed sola dicenda esset adesse efficacia imperii voluntatis humanae; est autem absurdum, ut iam monuimus, hanc esse ex se efficacem ad producendos sine medio effectus extra se ipsam. Ergo haec quoque hypothesis est absurda.

THESIS XIV^a

Causa immediata horum phaenomenorum est spiritus aliquis malus qui naturaliter pollet vi quae est excellentior humana.

DEMONSTRATIO. Certe causa aliqua esse debet quae influxu suo physico hos effectus producat. Porro ex universa eorundem consideratione patet eos effici ad nutum voluntatis hominis etiam non expressae exterius; iste nutus sufficit ut sint, nec ulla alia naturalis physica causa requiritur aut indicari potest quae agat. Atqui imperium voluntatis nequit esse nisi causa moralis et mediata. Scilicet sola voluntas finita nequit esse ex se efficax alicuius effectus extra se: sed ut sit effectus quem ipsa vult, oportet ut homo volens vel vim habeat physicam eamque exerceat qua immediate effectus producat; vel alia causa physica existat quae sub imperio voluntatis effectus intentos producat. Porro vidimus carere hominem physica vi producendi hos effectus, fluidumque, quod ab eo moveri et proiici dicitur, impar prorsus esse iisdem gignendis: ergo alia causa reapse intercedit. Iam vero haec causa 1° ad nutum voluntatis hominis operatur; ergo est ens intelligens, debet enim cognoscere quid alter velit: est igitur spiritus: 2° intelligit voluntatis imperium etiam interius solum expressum, quod homo non potest; phaenomena edit superiora viribus naturae physicae, ac naturae humanae, cuiusmodi sunt motus, translocationes, saltus et ascensiones in altum mensarum contra physicas leges, et cetera spiritismi phaenomena mechanica, ac somnambulismus inductus sine ullo medio physico adhibito ab agente in absentem quoque; atque multiplex cognitio ex improviso manifestata rerum antea ignotarum, et homini per se occultarum: responsa ad interrogationes per ictus ac mensarum subsultationes, apparitionesque sub specie visibilis entis per se invisibilis: igitur causa horum est spiritus natura sua excellentior homine. Assensum huic veritati vel ab invitis expresserunt phaenomena spiritismi; hoc enim